

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף בכיר בחינות
מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן **אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים**. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה. לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

מותאם

יש להקפיד על טוהר הבחינות !

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים**. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

ב ה צ ל ח ה !

מדבקת שאלון ملصقة نموذج امتحان שאלון: 011241 עברית מותאם	מדבקת נבחן והתאמות ملصقة ممتحن وملاءمات <table border="1" data-bbox="795 1292 1315 1590"> <tr> <td colspan="4">שנה</td> <td colspan="4">חודש</td> <td colspan="4">שנה</td> </tr> <tr> <td colspan="4">מועד</td> <td colspan="4">מועד</td> <td colspan="4">מועד</td> </tr> <tr> <td colspan="8">מס' תעודת הזהות</td> <td colspan="8">סמל ביה"ס</td> </tr> <tr> <td colspan="8">رقم الهوية</td> <td colspan="8">رقم المدرسة</td> </tr> </table> יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	שנה				חודש				שנה				מועד				מועד				מועד				מס' תעודת הזהות								סמל ביה"ס								رقم الهوية								رقم المدرسة								מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن
שנה				חודש				שנה																																																		
מועד				מועד				מועד																																																		
מס' תעודת הזהות								סמל ביה"ס																																																		
رقم الهوية								رقم المدرسة																																																		

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתנה מחברת נוספת
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطي دفتر إضافي
* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على مواد مكتوبة أو شفوية.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم. كما لا يُسمح إدخال هواتف خلوية أو أجهزة إلكترونية أخرى إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

ملاحظة

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات !

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.
4. للمسودة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدة لذلك فقط.
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يُثير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.

نتمنى لكم النجاح!

מדינת ישראל

משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ב, 2022, מועד ב
מספר השאלון: 11241
נספחים: נספח 1 – מאמרים
נספח 2 – דף עזר

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

הוראות

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון – הבנה והבעה	– 50 נקודות
חלק שני – לשון	– 50 נקודות

פרק א: שם המספר

פרק ב: תחביר

פרק ג: מערכת הצורות

יש לבחור באחד הפרקים

סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קראו את המאמרים 1–3 שבנספח 1 המצורף, וענו על כל השאלות 1–6 שלפניכם.

הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. **במאמר 1** בפסקה א מועלות שאלות, ובפסקה שאחריה מובאות דוגמאות.

נסחו את הטענה העולה מן הדוגמאות, שהיא גם התשובה על השאלות המועלות בפסקה א.

(4 נקודות)

2. לפניכם ציטוט ממסכת אבות, המבטא משפט הכתוב **במאמר 1**.

"אֶלְמָלָא מוֹרָאָה [של מַלְכוּת] (כלומר הפחד מן השלטון) אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוּ."

(מסכת אבות ג, ב)

העתיקו מ**מאמר 1** את המשפט שהציטוט ממסכת אבות מבטא. (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

3. בכל אחד מן הקטעים שלפניכם מתואר ניסיון של מורה בכיתה להטיל משמעת על התלמידים. קראו את שני הקטעים, וענו על הסעיפים א–ב שאחריהם.

קטע (1):

"אני מבקשת מהתלמיד להפסיק להפריע ומתעקשת על כך. התלמידים מבינים שאני מחליטה בכיתה שלי מה לעשות עם תלמידים מפריעים. תפסתי את הקשב של כולם על ידי כך שכתבתי על הלוח את השמות של מי שהפריע, ואת מי שכתבתי השארתי איתי בהפסקה לסדר את הכיתה".

קטע (2):

"אני מנהלת שיחות אישיות עם התלמידים. נוצר חיבור בשיחות האלה וכך הם מכבדים יותר. אפשר ללמוד משיחות כאלה על דברים שממש מפריעים לילד ומשפיעים על ההתנהגות שלו ולתת לתלמידים תחושה של ביטחון שאפשר לסמוך עליי [...] אני גם משתפת את התלמידים בחיי הפרטיים ונותנת להם תחושה של קרבה וכבוד, וכך בעיות משמעת נמנעות מתוך היגיון וכבוד ולא מתוך פחד".

(מעובד על פי כהן-עזריה, י' (תשפ"א). בעיות משמעת בכיתה: תפיסות, התמודדויות

וחוויות של מחנכות כיתה בבתי ספר היסודיים, שאנו, כרך כ"ו, עמ' 157–178)

- א. איזה מן הקטעים, (1) א (2), משקף את דעתו של כותב **מאמר 2** בנוגע לדרך ההתנהלות

הנכונה והיעילה בכיתה? _____ (2 נקודות)

- ב. נמקו את תשובתכם, ובססו אותה על **מאמר 2**. (5 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

4. **במאמר 2** בפסקה ב הכותב מציג טענת נגד לטענתו.

א. כתבו מהי טענת הנגד. (4 נקודות)

ב. האם פרופסור עוז אלמוג, המרואיין **במאמר 3**, היה עשוי להסכים עם טענת הנגד

שב**מאמר 2**?

הביאו **ממאמר 3** ביסוס לקביעתכם. (4 נקודות)

5. **במאמר 3** בפסקה ה המרואיינים דנים בעניין "המשמעת העצמית".

על פי **מאמר 3**, איזה מן המשפטים שלפניכם **אינו נכון** בנוגע ל"משמעת עצמית"? (2 נקודות)

(1) משמעת עצמית אינה נכפית על התלמיד, אלא נובעת מן העניין שיש לתלמיד בלמידה.

(2) משמעת עצמית תורמת להנאה ולמעורבות של התלמיד, ולא להשגת יעדים ולעמידה

בלוחות זמנים.

(3) משמעת עצמית מבוססת על האחריות של התלמיד ללמידתו, ולא על אחריותו של המורה.

(4) משמעת עצמית מבוססת על עבודה קשה שיש בה משמעות, ולא על תגמול או על פחד

מעונש.

לא לכתוב באזור זה

[illegible]

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook paper or a document template. There are no margins, text, or other markings on the page.

/המשך בעמוד 10/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליכם לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב–ג.

פרק א: שם המספר – חובה (10 נקודות)

ענו על שאלה 7.

7. בקטע שלפניכם הקיפו את הצורות הנכונות של שם המספר מבין האפשרויות הנתונות.

אחת / אחד המחקרים שנעשו לאחרונה בנושא בעיות משמעת בבית הספר,

פורסם בגיליון **העשרים ושש / העשרים ושישה** של כתב העת "שאנן", שיצא לאור

בשנת **אלפיים עשרים ואחת / אלפיים עשרים ואחד**.

שבע / שבעת העמודים הראשונים של המאמר מוקדשים למבוא ולשאלת המחקר, ואילו

ממצאי המחקר כתובים החל מעמוד מספר **תשעה / תשע**. לצורך כתיבת המאמר השתמשה

הכותבת ב**שלושים ושבעה / שלושים ושבע** מקורות מידע בעברית.

מטרת המחקר הייתה לבחון כיצד מחנכות מגדירות בעיות משמעת, וכיצד הן מתמודדות

עימן. במחקר השתתפו **שלושים ושישה / שלושים ושש** מחנכות. מספר המחנכות בבתי

הספר הממלכתיים שהשתתפו במחקר היה פי **שניים / שתיים** ממספר המחנכות בבתי הספר

הממלכתיים־דתיים.

ממצאי המחקר הראו כי הפגיעה בסמכות היא מבין **שלושת / שלוש** ההגדרות העיקריות של

מורות לבעיית משמעת. המורות הציעו **ארבע / ארבעה** דרכי התמודדות עם בעיות משמעת:

הפגנת סמכות, רכישת אמון, שיחות אישיות וסיוע מאנשי מקצוע.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
 בחרו ב**פרק שלמדתם**: פרק ב – תחביר **או** פרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.

ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 8–12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף עזר.

8. לפניכם שלושה משפטים.

(1) העולם מתקדם לקראת חדשנות ויצירתיות, ואילו בבית הספר הכול איטי,

סמכותי ומשעמם. _____

(2) משמעת מאפשרת תחושת שייכות לקהילה ולחברה. _____

(3) כשמצב העניינים בכיתתי הגיע לשפל המדרגה, חשבתי שהילדים אשמים בכך. _____

א. ציינו ליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו.

ב. • אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית/פסוקיות שבו, וציינו מעל כל פסוקית שתחתם את התפקיד התחבירי שלה.

• אם המשפט הוא משפט איחוי – תחמו את איבריו.

ג. ציינו מעל כל אחת מן המילים המסומנות בקו את התפקיד התחבירי שלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

9. לפניכם שלושה משפטים.

(1) רבים מזוכי פרס נובל לשלום הם אנשים שישבו בכלא משום שלא נשמעו לחוקים מסוימים במדינות שלהם. _____

(2) בבית הספר התלמידים אינם יכולים ליצור לעצמם גירויים ואתגרים חדשים, ולכן הם משתעממים. _____

(3) פשעים רבים נמנעים הודות למשמעת של רוב הציבור. _____

א. ציינו ליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו.

ב. ציינו מעל כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים (1) ו-(2) את תפקידה התחבירי.

ג. ציינו מהו הקשר הלוגי המשותף לכל המשפטים. _____

ד. הקיפו בכל משפט את המילה המצביעה על הקשר הלוגי שבו.

ה. המירו את משפט (2) במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקשר הלוגי.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

10. א. לפניכם משפט במבנה "לא... אלא...".

הבעיה לא הייתה בתלמידים אלא בתוכנית הלימודים שלי.

נסחו מחדש את כל המשפט בלי להשתמש במבנה "לא... אלא...".

שמרו על משמעות המשפט.

ב. לפניכם שני משפטים ובהם חלקים כוללים.

(1) האם הסיבה להפרעות בכיתה נעוצה במורים או בתוכנית הלימודים?

(2) משמעת היא הבעיה ולא הפתרון.

• מתחו קו מתחת לכל אחד מן החלקים הכוללים במשפטים.

• ציינו מהו הקשר הלוגי בכל אחד מן החלקים הכוללים.

במשפט (1) _____ ; במשפט (2) _____ .

ג. לפניכם שני משפטים מורכבים, ובכל אחד מהם פסוקית הפותחת במילה "אם".

(1) אם קיבלת על עצמך משימות, תעמוד בהן.

(2) התלמיד יבחר אם המטלות יבוצעו בבית או בבית הספר.

בכל אחד מן המשפטים (1) ו-(2) תחמו את הפסוקית הפותחת ב"אם", וציינו מעליה

את התפקיד התחבירי שלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

11. א. לפניכם ארבעה משפטים, ובהם מילות שאלה מסומנות בקו. ציינו ליד כל משפט את התפקיד התחבירי של מילת השאלה המסומנת בו.

- (1) איזה מין אדם אני רוצה להיות? _____
- (2) מה גורם לבעיות משמעת? _____
- (3) מדוע דרוש לנו הרבה זמן להתארגנות? _____
- (4) עם מה חשוב שתלמידים יצאו מבית הספר? _____

ב. לפניכם ארבעה משפטים.

- (1) עד עתה לא נחקר בארץ נושא המשמעת אצל מחנכי הכיתות.
 - (2) לעיתים קרובות מחנכי הכיתות הם שנדרשים לטפל בבעיות משמעת.
 - (3) מחקר חדש בחן לעומק את נושא המשמעת בכיתה מנקודת מבטם של המחנכים.
 - (4) מטרת המחקר היא מתן כלים למחנכים להתמודדות עם בעיות משמעת.
- המירו את משפטים (1) ו-(2) במשפט אחד בעל קשר לוגי מתאים.

- המירו את משפטים (3) ו-(4) במשפט אחד בעל פסוקית לוואי.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

12. א. לפניכם שלושה משפטים שיש בהם תמורה.

- (1) בני אדם פורצי דרך ובעלי רעיונות מקוריים בכל תחום – החל באומנות וכלה במדע ובכלכלה – מאתגרים את נורמות ההתנהגות והמחשבה האנושיות.
- (2) אנשי חינוך מסוימים ממליצים על הפתרונות הנוחים: עונשים ותגמולים.
- (3) בחיים שמחוץ לבית הספר קיימים גירויים רבים, כגון גלישה באינטרנט, שליחת מסרונים וצפייה בערוצים השונים בטלוויזיה.

השלימו את הטבלה שלפניכם: העתיקו מכל משפט את התמורה, העתיקו את המילה או המילים שהיא ממירה, וציינו את התפקיד התחבירי שלהן.

המשפט	התמורה	המילה או המילים שהתמורה ממירה	התפקיד התחבירי של המילה או המילים שהתמורה ממירה
(1)			
(2)			
(3)			

ב. לפניכם שלושה משפטים, ובהם מילים המסומנות בקו וממוספרות.

- (1) התרחקות מעונשים ופרסים היא הדרך הטובה ביותר המבטיחה שהתלמידים ייהפכו ללומדים¹ טובים יותר ולאנשים טובים יותר.
- (2) ילדים לומדים² בשמחה כאשר המורים משתפים אותם בהגדרת היעדים ולוחות הזמנים להשגתם.
- (3) תלמידים מצטיינים³ רבים בחרו ללמוד במגמה זו.

השלימו את הטבלה שלפניכם: ציינו את חלק הדיבור ואת התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו.

המילה	חלק הדיבור	התפקיד התחבירי
לומדים ¹		
לומדים ²		
מצטיינים ³		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 13–17 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.
תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף עזר.

13. לפניכם שבעה משפטים, ובכל משפט יש מילה מודגשת ובסוגריים אותה המילה מנוקדת. ציינו בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחת מן המילים המודגשות.

הפועל	השורש	הבניין
כשמצב העניינים הגיע לשפל המדרגה, הייתי משוכנע (מְשַׁכְנֵעַ) שהילדים זוממים לאמלל את חי.		
הבנתי (הִבְנַתִּי) שאיומים לעולם לא יעזרו לתלמידים לפתח מחויבות לערכים חיוביים.		
איומים עשויים (עָשׂוּיִים) להביא לשינוי קצר טווח בהתנהגות אצל תלמידים.		
הצלחתי להודות (לְהוֹדוֹת) שבעצם איני מאשים אותם.		
היה לי ברור שאצטרך (אֶצְטָרֵךְ) ליצור סביבת לימוד נעימה.		
כאשר תיבנה (תִּבְנֶנָּה) מערכת חינוך חלופית, יתמעטו בעיות המשמעת.		
המשמעת בבית הספר מאמנת (מְאַמְנֶת) את התלמידים לאיפוק ולשליטה עצמית.		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

14. א. לפניכם טבלה ובה שלושה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש ובסוגריים אותו הפועל מנוקד.

ציינו בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

הפועל	השורש	הבניין
צריך להפסיק לכלות (לְכַלּוֹת) את זמננו במלחמה בבעיות משמעות.		
תוכלו (תוּכְלוּ) בבקשה לשמור על השקט?		
אריזה זו מכילה (מְכִילָה) 20 צבעים.		

ב. לפניכם משפט, ובו מילה מודגשת.

בזכות אליס מילר נקבע **תקדים** המקדם שוויון מגדרי בצה"ל.

(1) חלק הדיבור של המילה **תקדים** במשפט זה הוא שם עצם.

ציינו את השורש ואת המשקל של שם זה.

השורש: _____, המשקל: _____

(2) בהקשר אחר המילה **תקדים** יכולה לשמש בתפקיד פועל.

ציינו את השורש, הבניין והזמן של פועל זה.

השורש: _____, הבניין: _____, הזמן: _____

ג. לפניכם ארבעה משפטים, ובהם מילים מודגשות. מבין המילים המודגשות **הקיפו** את שתי המילים שנגזרו מאותו השורש.

• האדם הוא **יצור** חברתי.

• האויב **יצור** על העיר.

• התלמיד **נוצר** את לשונו.

• חברת ההייטק מפתחת **מוצר** בסיעור מוחות.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

15. א. בקטע שלפניכם יש ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש שם פעולה. **הקיפו** את שמות הפעולה, וציינו מעל כל אחד מהם את הבניין שלו.

כשילד אינו עושה את מה שהתבקש לעשות, עלינו לשאול את עצמנו אם הבקשה שלנו ממנו סבירה. מחשבה כזאת תוביל להתחשבות בקשיים של התלמיד. לעומת זאת שיטת העונשים והפרסים התובעת ציות עיוור, אינה יעילה. לפי שיטה זו, הצורך במשמעת ובשליטה אינו נגמר לעולם.

- ב. לפניכם משפט ובו שם פועל מודגש. בזמן השיעור יש לשבת במקום.
- (1) ציינו את השורש ואת הבניין של שם הפועל.
 השורש: _____ הבניין: _____
- (2) מהו שם הפעולה של שם הפועל לשבת? **הקיפו** את התשובה הנכונה.
 הוֹשְׁבָה, שִׁיבָה, הִשְׁבָּה, יְשִׁיבָה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **מועד ב**, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

16. א. לפניכם קטע שחסרים בו **פעלים**. קראו אותו, וכתבו בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

משמעת ארגונית _____ (י/ו-ע-ד) לשרת את המטרות של ארגון מסוים.
אחת הדילמות ש _____ (ט-ר-ד) מנהלים של ארגונים היא כיצד לנהוג כאשר עובד מבצע עבירת משמעת. המנהלים _____ (ת-ה-י) מה לעשות במצב כזה. במקרים כאלה המנהלים בדרך כלל _____ (ש-מ-ש) בענישה, אולם הם _____ (י/ו-כ-ח) לדעת כי ענישה אינה _____ (ש-פ-ר) את התנהגות העובד. לפי המומחים, כדי לפתור בעיה זו, המנהלים צריכים להסביר לעובדים את חשיבות השמירה על הכללים, כמו למשל חבישת קסדה, וכך _____ (ע-ו-ר) בהם את הנכונות לשמור על הכללים.

ב. לפניכם קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קראו אותו, וכתבו בכל מקום ריק את שם העצם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

לפי _____ (נ-ח-י) משרד החינוך, כל _____ (י/ו-ס-ד) חינוכי ינסח לעצמו תקנון שבו יפורטו הערכים והחזון של בית הספר. התקנון ייקבע על פי ה _____ (צ-ר-ך) הייחודיים של בית הספר והקהילה ועל פי גיל התלמידים. התקנון יעסוק בשני תחומים עיקריים: האחד הוא פירוט ההתנהלות בשגרה כגון _____ (י/ו-פ-ע) בתלבושת אחידה, חובת ה _____ (ש-ת-ך) בטקסים ועוד.

התחום האחר שבו יעסוק התקנון הוא _____ (ג-ו-ב) בית הספר על אירוע אלימות. משרד החינוך מדגיש כי בכל _____ (ק-ר-י) שבו עשויים לנקוט אמצעי משמעת נגד תלמיד, יוסברו לו לפני כן ה _____ (ט-ע-ן) נגדו ותינתן לו _____ (ז-מ-ן) להשיב עליהן.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ב, מס' 11241 + נספחים

17. א. לפניכם מילים וביטויים מתחום בית הספר.

תקנון, נילונית, חשכון (בלקאאוט), שאלת בררה, תא ננעל (לוקר),

מחיקון (טיפקס), תרגיל מלוי (קלוז), דבקית

(1) מיינו בטבלה שלפניכם את המילים המודגשות לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) מבין המילים המודגשות הקיפו מילה שהיא צורת בינוני, וציינו את הבניין שלה.

ב. לפניכם משפט ובו שתי מילים מודגשות.

המשמעת מאפשרת לי לנהל שיעור בביטחון אישי וגם לשמור על כבודי.

ציינו את סוג הצורן הסופי של כל מילה מודגשת ואת משמעותו.

אישי סוג הצורן הסופי: משמעותו: _____

כבודי סוג הצורן הסופי: משמעותו: _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

لا تكتبوا في هذه المنطقة

טיוטה

[illegible]

לא לכחיתו באזור זה

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"
"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالتحاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספחים: נספח 1 — מאמרים ונספח 2 — דף עזר

לשאלון מותאם, עברית: הבנה, הבעה ולשון

11241, מועד ב, קיץ תשפ"ב, 2022

מותאם

נספח 1 – מאמרים

לפניכם שלושה מאמרים. קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר 1

האם משמעת היא ערך או כלי?

מאת **רונית קשי**⁽¹⁾

פסקה א אנחנו דורשים מתלמידינו לציית להוראות: לעמוד בלוח זמנים, להתלבש בצורה ההולמת נורמות של מוסד חינוכי, לא להפריע בשיעור, לשבת במקום, לדבר כשניתנת רשות ולא לצאת מן הכיתה בזמן השיעור. כל כך הרבה איסורים, חסמים ומעצורים – ואת כל אלה מְכַנִּים "תקנון" או "אורחות החיים בבית הספר". אך האם להיות אדם ממושמע כל הזמן הוא השאיפה שלנו בעבור תלמידינו? האם באמת היינו רוצים שהאנשים כולם יצייתו לנורמות אחידות?

פסקה ב רבים מזוכי פרס נובל לשלום הם אנשים שישבו בכלא, משום שסירבו להישמע לחוקים מסוימים במדינות שלהם. ואצלנו אליס מילר⁽²⁾ לא קיבלה בהכנעה את הכללים שהיו נהוגים בחיל האוויר הישראלי, ובזכותה נקבע תקדים לשוויון מגדרי בצה"ל. אנחנו מקבלים השראה מהנשים ומהאנשים הללו, הם מעוררים בנו כבוד ויכולים להיות מודל לחיקוי בעבור ילדינו. בני אדם פורצי דרך ובעלי רעיונות מקוריים בכל תחום – החל באומנות וכלה במדע ובכלכלה – מאתגרים את נורמות ההתנהגות והמחשבה האנושיות. אם כך, האם בהטלת משמעת על תלמידינו איננו חוטאים לייעודנו, ומונעים מהתלמיד ומעצמנו להכיר את אופיו ואת רצונותיו ולפתח דעה עצמאית ואישיות ייחודית? האם איננו חוסמים את יצר הגילוי והחדשנות שבו?

פסקה ג כמובן, אילולי אותם כללי משמעת ונורמות התנהגות מקובלות, היינו מתקשים לתפקד בחברה ובבית הספר – לנהל שיעורים כראוי, להקנות חינוך והשכלה ברמה נאותה ובקצב מתאים, להגן על תלמידינו ולשרוד בעצמנו בתוך המסגרת הבית ספרית. משמעת מאפשרת תחושת שייכות לקהילה ולחברה כולה.

* מעובד על פי קשי, ר' (ינואר-פברואר, 2022). האם משמעת היא ערך או כלי? **קשר עין**, גיליון 307, עמ' 30-31.

(1) רונית קשי היא מורה למדעים ומחנכת בחטיבת ביניים.

(2) אליס מילר – גויסה לצה"ל במסגרת העתודה האקדמית, למדה הנדסת אווירונאוטיקה והייתה בעלת רישיון טיס אזרחי. בשנת 1994 ביקשה מילר להתקבל לקורס טיס. בקשתה נדחתה בטענה שאין לשלב נשים במקצועות לחימה. מילר עתרה לבג"ץ ועתירתה התקבלה. בעקבות עתירתה נפתחו לנשים תפקידים שונים בצבא שעד אז יוחדו לגברים בלבד.

פסקה ד האדם הוא יצור חברתי, ששורד הודות לעבודת צוות ולכוח שיש לחברה, ואת כל אלה משיגים באמצעות משמעת. כך היה עוד בראשית קיומנו, כאשר ציד בקבוצה היה יעיל יותר מציד לבד, וכך גם היום, לדוגמה כשחברת היי־טק מפתחת מוצר בסיעור מוחות בזכות מגוון הכישורים וצורות החשיבה השונות של עובדיה.

פסקה ה גם בפן המוסרי והערכי נודעת חשיבות רבה למשמעת. רצח, התעללות, גנבה וכל הפשעים נמנעים הודות למשמעת של רוב הציבור ולציות לחוקי המוסר והמדינה. חוקים אלה מאלצים את בני האדם להתגבר על יצריהם למען שלום החברה והפרטים בה, למען שמירה על צלם אנוש. המשמעת בבית הספר היא אימון לאיפוק ולשליטה עצמית.

פסקה ו אין במאמר זה דעה חד־משמעית לכאן או לכאן. איני יכולה באמת להימנע מהטלת משמעת בכיתה, אף על פי שאני מודעת לחסרונותיה. משמעת היא הכלי שלי להצליח לנהל שיעור ללא כאוס ובביטחון אישי לתלמידיי, ולהפיק תועלת מן השיעור בד בבד עם שמירה על כבודי ועל שפיותי.

מאמר 2**משמעת היא הבעיה, לא הפתרון**מאת **אלפי קון**⁽¹⁾

פסקה א כשמצב העניינים בכיתתי הגיע לשפל המדרגה, הייתי משוכנע שבליחות הילדים זוממים לאמלל את חיי. אחרי זמן מה הצלחתי להודות שאיני מאשים אותם. הבעיה לא הייתה בתלמידים אלא בתוכנית הלימודים ובהסתמכותי על ספרי לימוד ועל דפי עבודה מיושנים. האם באמת ציפיתי שתלמידי יתלהבו ללמוד על "ידידנו תואר הפועל"? מפליא היה אילו **לא** היו מפריעים בעת שלמדנו נושאים כגון זה.

פסקה ב יהיו שיתייחסו בביטול לטענתי שהבעיה היא בתוכנית הלימודים ויזכירו לי לדרוש מן התלמידים "להתנהג כראוי" – כלומר לעשות בדיוק כדבריי. גישה זו נובעת מתפיסתם שהתלמידים הם האשמים הבלעדיים בחוסר המשמעת. אבל חשבו על כמה דברים: כשילד אינו עושה את מה שהתבקש לעשות, אולי עלינו לבדוק אם הבקשה שלנו סבירה, וכשתלמיד אינו מתרכז במטלה הלימודית אולי השאלה הנכונה היא לא "איך גורמים לו לעשות אותה?" אלא "האם המטלה ברורה לו?" כשתלמיד מתנהג שלא כראוי, אולי עלינו לבדוק איזו אווירה **אנחנו** עזרנו ליצור בכיתה.

פסקה ג הרהור בשאלות אלה יעזור לנו ליצור סביבת לימוד נעימה המתחשבת בתלמיד. אולם כדי ליצור סביבה כזאת דרושים זמן, סבלנות ומיומנות. אין פלא אפוא שתוכניות להשלטת משמעת ממליצות בסופו של דבר על הפתרונות הקלים והנוחים: עונשים ופרסים. האם הפתרונות הללו עובדים? כן ולא. איומים ושונד עשויים להביא לשינוי קצר טווח בהתנהגות התלמידים, אבל הם לעולם לא יעזרו להם לפתח מחויבות לערכים חיוביים. כדי לפתח מחויבות כזאת לערכים עלינו לכוון את התלמידים לשאול שאלות כמו: "איזה אדם הייתי רוצה להיות?" או "מהי הכיתה שבה הייתי רוצה ללמוד?"

פסקה ד כדי לגרום לתלמידים לעסוק בשאלות כאלה, צריך לחשוב יחד איתם, ולא רק "להנחית" עליהם הוראות. צריך לשתף אותם בתהליך קבלת ההחלטות הנוגעות ללמידתם ולחייהם יחד בכיתה. תלמידים לומדים להחליט החלטות טובות אם נותנים להם הזדמנות להחליט, ולא באמצעות ציות עיוור להוראות.

* מעובד על פי קון, א' (אוקטובר, 2007). משמעת היא הבעיה, לא הפתרון. **הד החינוך**, גיליון 9, עמ' 42.

(1) אלפי קון הוא סופר ומרצה בנושאי חינוך, הורות ומדעי החברה.

פסקה ה נניח שתלמידים אינם מתיישבים במקומותיהם מייד לאחר ההפסקה. מה אתם יכולים לעשות? אתם יכולים לאיים בשלילת זכויות או להשפיל את התלמידים האיטיים ביותר. אתם יכולים לנפנף בפרס כלשהו או להדגים באמצעות ילד אחד כדי להשפיע על התנהגותם של כל האחרים ("תראו כמה מהר דורין התיישבה במקום שלה"). ביסודו של דבר השיטות האלה נועדו לתבוע ציות, ולא לעזור לתלמידים לחשוב על פתרון הבעיה. הן גם אינן מסבירות מדוע העניין הוא בעיה. לפיכך הצורך במשמעת ובשליטה אינו נגמר לעולם.

פסקה ו אבל מה יקרה אם תגרמו לתלמידים לחשוב בעצמם? כמה זמן דרוש לנו כדי לחזור למקום? מדוע? מה אפשר לעשות בעניין? גישה זו חוסכת זמן בטווח הארוך, מפחיתה את מספר הבעיות, ובסופו של דבר גורמת לתלמידים לחשוב בעצמם כיצד להתמודד עם בעיותיהם. לדעתי, ההתרחקות מעונשים ומפרסים היא הדרך הטובה ביותר לעזור לתלמידים להתפתח ולהיפך ללומדים טובים ולאנשים טובים.

מאמר 3**בעיות משמעת הן בעיות משמעות**מאת יורם הרפז⁽¹⁾

פסקה א להלן קטעים מריאיון עם פרופסור עוז אלמוג וד"ר תמר אלמוג⁽²⁾ על בעיות המשמעת בבתי הספר שלנו.

בעיות המשמעת בבתי הספר החריפו כל כך עד שלמורים קשה לנהל שיעור. חלק גדול מזמן השיעור מוקדש לטיפול בבעיות משמעת. מה גורם לכך?

עוז: בעיות המשמעת נובעות מנסיבות חברתיות ומנסיבות חינוכיות. בעניין הנסיבות החינוכיות יש לומר בבירור: בית הספר במתכונתו הבסיסית המוכרת הוא מוסד שעבר זמנו.

פסקה ב **מדוע בבתי הספר שלנו בעיות המשמעת חמורות יותר מבעיות המשמעת בבתי ספר אחרים בעולם?**

עוז: יש מאפיינים רבים ושונים של החברה שגורמים לכך. קודם כול ביהדות יש גישה הומנית מובנית: למשל, הדאגה ליתום ולאלמנה. נוסף על כך מכיוון שהיינו עם נרדף פיתחנו רגישות לנרדפות והזדהות עם סבל. שני הגורמים האלה עושים אותנו רכים, אם לא רכרוכיים, בנוגע להצבת גבולות ולענישה. ועוד עניין: אנו תופסים את עצמנו "העם הנבחר", ומכאן היהירות שלנו. משמעת מחייבת ענווה, ואילו אצלנו השיח הוא: "למה מי אתה?" ו"אתה לא תגיד לי מה לעשות!" אבל הגורם העיקרי לבעיות משמעת אינו נעוץ בעבר שלנו אלא בהווה הגלובלי והדיגיטלי שלנו.

פסקה ג **כלומר?**

עוז: כיום עולמנו מצוי בתקופת מעבר, תקופה של שינויים דיגיטליים דרמטיים. המערכות הישנות, שפעלו מתקופת המהפכה התעשייתית ובמשך מאה השנים האחרונות, אינן ישימות עוד. אבל למרבה הצער עדיין לא יצרנו חלופות מתאימות, ואנחנו עדיין בשלב החיפושים וההתאמות. הצעירים סובלים בתוך מערכת חינוך מיושנת שאינה מתאימה לעולם שלהם. העולם בחוץ מתקדם לקראת חדשנות ויצירתיות, ואילו בבית הספר הכול איטי, סמכותי, משעמם.

* מעובד על פי הרפז, י' (אוקטובר, 2007). בעיות משמעת הן בעיות משמעות. **הד החינוך**, גיליון 9, עמ' 28–31.

(1) יורם הרפז הוא איש חינוך ישראלי, העוסק בחינוך לחשיבה.

(2) פרופ' עוז אלמוג הוא סוציולוג של החברה הישראלית וד"ר תמר אלמוג עוסקת בהיבטים שונים של החינוך,

בעיקר בהיבט הדיגיטלי שלו.

תמר: נוסף לפער הזה בין בית הספר ובין החיים בחוץ, הגישה של "הילד במרכז" תורמת אף היא לבעיות. לפי גישה זו, הילד הוא במרכז, ויש לספק לו את רצונותיו וגחמותיו. בשם הרגישות לצרכיו של הילד יצרנו כאוס חברתי ומוסרי.

פסקה ד **אז מה יגרום לילדים שלנו ולנו כחברה להיות ממושמצים?**

תמר: בעיות המשמעת נגרמות משום שבית הספר נתפס בעיני חלק מן התלמידים כחסר משמעות. מחוץ לבית הספר התלמידים רגילים לחיים עמוסים בגירויים: גלישה באינטרנט, שליחת מסרונים, צפייה בערוצים השונים בטלוויזיה – והכול כמובן בעת ובעונה אחת. לעומת זאת בעולם של בית הספר מצפים מהם להקשיב למורה במשך 45 דקות בלי לזוז כמעט. זה "מדיום" חד-גוני ואיטי מדי בעבורם. הם היו רוצים "לזופ" את השיעור, ליצור לעצמם גירויים ואתגרים חדשים, אך הם נאלצים לשקוע בפסיביות מדכדכת. התוצאה היא שהם משתעממים, ועקב זאת נוצרות "בעיות משמעת", שבית הספר במתכונתו המוכרת אינו יכול להתמודד איתן. כדי שבית הספר יהיה מקום מעניין, יש להגמיש את הגישה שלו. למשל, לאפשר לתלמידים לבחור באילו מסלולים ושיעורים ללמוד ולהתאים את תוכנית הלימודים לרצונות וליכולות שלהם. עידן השיעור הפרונטלי במתכונתו כיום הגיע לקיצו. יש אלטרנטיבות, והן משתכללות ומתפשטות עם התפתחותן המהירה של טכנולוגיות למידה. צריך להפסיק לכלות את זמננו במלחמה בבעיות משמעת ולשאול את שאלת היסוד: עם מה חשוב שתלמידים יצאו מבית הספר? התשובה על השאלה הזאת צריכה להיות הבסיס לתכנון הסביבה החינוכית.

פסקה ה **צומח כאן דגם חדש של בית ספר.**

עוז: נכון. לפי הדגם הזה הכיתה היא קהילה תומכת, המורה הוא יועץ לימודי, בית הספר הוא סביבה עתירת אמצעים, והעיקר – יש לתלמיד מטרה של ממש.

הצע לתלמיד מטרה שתעניין אותו, תן לו סיוע מתאים, ותקבל למידה באיכות אחרת. אני רוצה להדגיש, אנחנו לא מתכוונים ללמידה ב"סבבה". צריך להרגיל צעירים גם לעבודה קשה, אך עבודה קשה שיש בה משמעות. משמעות היא חשובה, אבל משמעת עצמית. אם קיבלת עליך משימות – תעמוד בהן. אין פשרות בעניין זה.

תמר: בית הספר בדגם החדש יתבסס על אחריותו האישית של כל תלמיד ללמידה שלו, על למידה עצמית. הוא יכלול אמצעי העשרה כמו אולפני הקלטות וחדרי מחשב, ויהיו בו גם מרכזי ספורט וחברה. הוא ידמה למתנ"ס משוכלל ואסתטי שיהיה כיף ללמוד ולבלות בו. התלמיד יבחר אם לבצע חלק מן המטלות בבית או בבית הספר. אבל לכל תלמיד יוגדרו יעדים ולוחות זמנים שהוא יצטרך לעמוד בהם, בלי פשרות. התלמיד יהיה שותף בהגדרת היעדים ולוחות הזמנים להשגתם. אני חושבת שאם כך יהיה, רבים יבואו לבית הספר בשמחה.

פסקה ו **אז איך צריך להתייחס לבעיות המשמעת – האם זו מחאה צודקת של הנוער או התפרצות שיש לרסן?**

תמר: גם וגם. בעיות משמעת אינן רק מחאה לגיטימית, אלא כמו שאמרנו גם ביטוי לרפיסות של חברת המבוגרים, לחולשה של חברה ליברלית שאיבדה כיוון. אבל כאשר תיבנה מערכת חינוך חלופית, מערכת מותאמת לזמן ולמקום, תהיה ירידה של ממש בבעיות המשמעת.

נספח 2 — דף עזר

טבלת התנועות

התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות
a פתח	קמץ	חטף פתח
e סגול	י צירי חסר י צירי מלא	חטף סגול
i חיריק חסר	י חיריק מלא	
o קמץ קטן	חולם חסר חולם מלא	חטף קמץ
u קובוץ	ו שורוק	

טבלת הגופים

גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי	
יחיד	מדבר	נוכח	נסתר
יחידה	מדברת	נוכחת	נסתרת
רבים	מדברים	נוכחים	נסתרים
רבות	מדברות	נוכחות	נסתרות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה

סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחד/מחובר)

סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורחב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)

התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה

סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור

החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה

משפטים בעלי מבנה מיוחד: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל

קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד,

ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל: קל-פָּעַל (פעל), נִפְעַל (נפעל), הִפְעִיל (הפעיל), הִפְעֵל (הופעל), פָּעַל (פיעל), פָּעַל (פועל), הִתְפַּעֵל (התפעל)

גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים

גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פי"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)

גזרות הנחים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"י/ו (נפ"י/ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י)

גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל

גזירה קווית: בסיס וצורן, הֶלַחַם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)

סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה